

„A KÖLTÉSZETNEK VÁLTOZTATÓ EREJE VAN” – INTERJÚ DR. REMI RAJI NIGÉRIAI KÖLTŐVEL

Aleksa Varga Melita
PhD, egyetemi oktató
Bölcsészettudományi Kar
Eszéki Egyetem
melita.aleksa@gmail.com

Hrisztova-Gotthardt Hrisztalina
Pécsi Tudományegyetem
Idegennyelvi Titkárságának munkatársa
xpucuhu@gmail.com

Tulajdonképpen ki is Remi Raji? Hogyan jellemezné magát és a foglalkozását röviden?

Remi Raji [Radzsi] csak a művésznevem, hivatalosan Aderemi Raji-Oyeladenak hívnak. Foglalkozásomat tekintve irodalmár és költő vagyok Egyetemi tanárként előadásokat tartok és kutatásokat végzek a nigériai Ibadáni Egyetemen. Fő oktatási és kutatási területeim közé a következők tartoznak:

posztkoloniális afrikai irodalom, a kulturális tanulmányok és a kreatív írásmód. Doktori disszertáciomban az afrikai diaszpóra irodalmával foglalkozom. Eddig öt angol nyelvű verseskötetemet jelent meg, amelyekben elsősorban az anyanyelvem, a joruba rendkívüli kifejezőképességére támaszkodtam. Röviden összefoglalva három foglalkozásom van: irodalomprofesszor, kultúrkritikus és társadalmi aktivista.

A verseiben gyakran fejteget a nigériai társadalommal kapcsolatos kérdéseket. Kap-e visszajelzést arról, hogy milyen hatást gyakorolnak a versei az olvasókra?

Olykor úgy tekintek a nigériai társadalomra, mint egy bennfentesre, aki kívülről figyel és kommentálja a történeteket, máskor pedig inkább egy Nigériában élő idegen szemszögéből, belülről szemlélem a társadalmat és az országot. Az ötödik kötetemen (*Shuttlesongs America...* (2001; 2003) kívül az összes munkám a Nigériával folytatott belső beszélgetéseimnek művészi kinyilatkoztatásaként értendő. Mindazonáltal úgy igyekeztem megfogalmazni a verseimet, hogy azokkal meg tudjak érinteni minden egyes olvasót, teljesen függetlenül attól, hogy a világ melyik részén él. Rengeteg visszajelzést kaptam Nigériából és Nigérián kívülről is. Az olvasóim számtalan e-mailben jutatják kifejezésre az elismerésüket és együttérzésüket. Ez egyben bátorít és ösztönöz is engem.

Befolyásolhatja-e egy költő egy adott ország politikai és társadalmi viszonyait, és ha igen, milyen módon?

Kétségtelenül igen! Szilárdan hiszek abban, hogy egy költő a szavak révén komoly változásokat idézhet elő. Hasonló módon, mint az esőcsinálók, a „szócsinálók” is nagy hatást érhetnek el. Olykor ez a hatás közvetett, máskor egész közvetlen, néha várat magára, néha pedig azonnal érezhető. Költők hozták létre a Negritude mozgalmat. A polgárjogi mozgalmakban a költőknek jelentős szerep jutott. Ha a költészetet fejlettebb beszédnek és a retorika sójának tekintjük, akkor a legnagyobb

befolyással bíró politikusnak, gazdasági vezetőnek illetve tudósak is szüksége van a szó erejére ahhoz, hogy meg tudja változtatni a dolgokat. A költészetnek igenis változtató ereje van.

Hogy miként lehetséges mindez? Én úgy gondolom, hogy a költészet varázsa az általa szőtt igazságból ered. A valódi költő szomjazik az igazságra, és itatja az olvasókat a művein keresztül. Sikere azon múlik, hogy mennyire képes arra, hogy széppé tegye a dolgokat, és csodálatos versmértékbe öltöztesse őket. Úgy vélem, hogy egy költőnek meggyőző erővel és egyben kreativitással is kell rendelkeznie ahhoz, hogy mások befolyásolására képes legyen.

Milyen szerepet játszanak, és milyen státuszuk van a Nigériában és külföldön élő nigériai költőknek és irodalmároknak?

Személyes tapasztalatból tudom, hogy a nigériai költők nagy felelősséget hordanak a vállukon, ugyanis ők amolyan nagykövet félék. Nyilvános rendezvényeken képviselik az országukat, még

akkor is, ha furcsán áll nekik ez a szerep. Időnként szót kell, hogy emeljenek az egyeduralom és az elnyomás ellen, mint a nemzet lelkiismerete. Ugyanakkor a nigériai írók és költők nem különböznek a többi nemzet irodalmáraitól sem. Egyrészt elkötelezettek az írás művészetére és a tudományok iránt, másrészt pedig szükség esetén hangot adnak a véleményüknek az ország társadalmi problémáival kapcsolatos kérdésekről.

Melyek az irodalmi és politikai tervei?

Ami biztos, hogy továbbra is írok majd verseket és kulturális és irodalmi – ám nem feltétlenül politikai – pályán maradok. Szeretnék olyan olvasóesteket és előadássorozatok lebonyolításában közreműködni, ahol lehetőségem nyílik bemutatni a világnak az afrikai irodalmi örökséget és az afrikai tehetségeket. Remélem, hogy a jövőben is érdekes és kreatív beszélgetésekben lesz részem a más kultúrákból, más kontinensekről származó költőkkel és tudósokkal. Teljesen új világlátás, új perspektívák kialakulásához szeretnék ugyanis hozzájárulni, ahol a különböző kultúrák képviselői egyenrangú, minden sztereotípiától és előítéllettől mentes párbeszédet folytathatnak egymással.

Jegyzet

- 1 A Negritude irodalmi és ideológiai mozgalom, melyet a frankofón fekete értelmiség, írók és politikusok kezdeményeztek Franciaországban, 1930-as években.

Az elmém tengere (anyának)

Meztelenül, csend van itt, amely a hangosságát halottá teszi

Meztelenül, a szemed eltorzult tengere a szívemet lefröcsköli.

*A sziklák gördülnek finoman,
A hangod mégyen el lankadtan.*

*Hallgatom a cserjék alatt a jeleket
Suttogtál engem az életbe és most hallom az utolsó leheletedet.*

*Csend van itt, amelytől a szívből ered a vérzés
A tested forrongás: jelek, gyöngy és lassú sietés.*

Tisztább az istenek olajánál, te vagy az utolsó tömjén

Én elvesztem az álomban, időben és halandó tudatban.

Meztelenül, simán megmosdatott kövekkel a szemedben

Meztelenül, a fényes napban, rajtam túl néztél a fellegekbe...

Meztelenül, mint a tengerész, jövök hozzád, utazva a föld hosszúságát.

Üdvözlöm a szeleket az arcodban, megpillantom az új szülés kibomlott magját.

Érintem a tengert, elfogom a szülő láz szenvedélyét

Meztelenül, az ujjaim a dobogásért halásznak, meleg marad mindörökké.

Anyám, megérkezek, meztelenül az utolsó kérelmedre

Hozom a fogadalmakat az örökös hévre.

A leghosszabb éjszaka összetör, és te istennővé válsz

Meztelenül, minden nap vizet iszom és emlékezem rád.

**Fordította: Aleksa Varga Melita,
Hrisztalina-Hrisztova Gotthardt**